

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(Фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробники:

1. Доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 ХНУВС, к.е.н., доцент Фурса В.А.
2. Доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 ХНУВС, к.ю.н., доцент Коробцова Д.В.

Рецензенти:

1. Декан факультету економічних відносин та фінансів Державного біотехнологічного університету, д.е.н, професор Ларіна Т.Ф.
2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н, доцент Павленко Н.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни
(денна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	6	2	2	-	-	2	
ТЕМА № 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 4.Управління грошовими потоками на підприємстві.	6	2	2	-	-	2	
ТЕМА № 5.Управління прибутком на підприємстві.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 6.Управління активами.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 7. Вартість та оптимізація структури капіталу.	6	2	2	-	-	2	
ТЕМА № 8. Дивідендна політика. Управління цінними паперами.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 9. Управління фінансовими ризиками.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 10. Управління інвестиціями.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 11. Антикризове фінансове управління підприємством.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 12. Внутрішньо-фірмове фінансове прогнозування та планування.	8	-	2	-	-	6	
							Екзамен
Всього за семестр № 1:	90	14	16			60	

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекцій	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	6	2	-	-	-	4	
ТЕМА № 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.	6	2	-	-	-	4	
ТЕМА № 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства.	6	2	-	-	-	4	
ТЕМА № 4. Управління грошовими потоками на підприємстві.	6	-	2	-	-	4	
ТЕМА № 5. Управління прибутком на підприємстві.	6	-	2	-	-	4	
ТЕМА № 6. Управління активами.	6	-	2	-	-	4	
ТЕМА № 7. Вартість та оптимізація структури капіталу.	8	-	-	-	-	8	
ТЕМА № 8. Дивідендна політика. Управління цінними паперами.	8	-	-	-	-	8	
ТЕМА № 9. Управління фінансовими ризиками.	8	-	-	-	-	8	
ТЕМА № 10. Управління інвестиціями.	10	-	-	-	-	10	
ТЕМА № 11. Антикризове фінансове управління підприємством.	10	-	-	-	-	10	
ТЕМА № 12. Внутрішньо-фірмове фінансове прогнозування та планування.	6	-	-	-	-	10	
							Екзамен
Всього за семестр № 1:	90	6	6			78	

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Семінарське заняття: Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту.
2. Механізм управління фінансами.
3. Фінансова політика підприємства.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Сутність, мета і завдання фінансового менеджменту.

Поняття та об'єкти фінансового менеджменту. Його головна мета. Завдання фінансового менеджменту, які вирішуються в процесі досягнення головної мети. Основні функції фінансового менеджменту: розробка фінансової стратегії підприємства; створення організаційних структур, що забезпечують прийняття управлінських фінансових рішень; формування інформаційної системи підприємства для обґрунтувань цілей управлінських фінансових рішень; створення комплексу технічних засобів для забезпечення діяльності інформаційної системи фінансового менеджменту; управління джерелами фінансування; управління інвестиціями та оцінкою їх ефективності; управління оборотним капіталом; управління фінансовим плануванням; управління фінансовою діяльністю та проведення фінансового контролю. Функції фінансів підприємства.

2. Механізм управління фінансами.

Принципи управління фінансами: системність, цільова спрямованість, стратегічна орієнтація фінансової діяльності, самоокупність, самофінансування, матеріальна зацікавленість, матеріальна і майнова відповідальність по результатам фінансово-господарської діяльності, диверсифікація вкладень капіталу та інші. Об'єкт управління у фінансовому менеджменті. Сутність процесу організації фінансового менеджменту. Фінансовий механізм в управлінні підприємством: фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення.

3. Фінансова політика підприємства.

Складові фінансової політики, як реалізації фінансового менеджменту є: облікова політика; кредитна політика; політика управління грошовими засобами; політика управління витратами; дивідендна політика. Етапи фінансової політики підприємства. Фінансова служба підприємства. Фінансове управління підприємства.

Додаткові питання:

1. Назвіть основні принципи фінансового менеджменту.
2. Надайте визначення та наведіть структуру фінансів підприємства.
3. Розкрийте зміст методів фінансового аналізу, фінансового планування та фінансового контролю.
4. З якою метою проводиться фінансовий аналіз діяльності підприємства?
5. Назвіть умови, що забезпечують ефективність організації системи внутрішнього контролю?
6. За якою системою показників здійснюється фінансовий аналіз діяльності підприємства?

Теми для рефератів:

1. Цілі фінансового менеджменту.
2. Фінансове управління поточною діяльністю підприємства.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 2. Система забезпечення фінансового менеджменту

Семінарське заняття: Система забезпечення фінансового менеджменту

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 0 годин;

Заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Організаційне забезпечення системи управління фінансами.
2. Цілі і завдання фінансових служб підприємства.
3. Інформаційне забезпечення системи управління фінансами.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Організаційне забезпечення системи управління фінансами.

При вивченні даного питання необхідно звернути увагу на систему організаційного забезпечення фінансового менеджменту як на взаємозв'язану сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства. Принципи організаційного забезпечення фінансового менеджменту як однієї зі складових загальної організаційної системи управління підприємством визначають їх побудову як за ієрархічною, так і за функціональною ознаками. Основні етапи формування системи організаційного забезпечення фінансового управління на підставі центрів відповідальності.

2. Цілі і завдання фінансових служб підприємства..

Особливості фінансових служб, їх місце в загальній системі менеджменту і задачі. Мета фінансової служби підприємства. Конкретні методи та прийоми досягнення фінансових цілей, як тактика фінансового менеджменту.

3. Інформаційне забезпечення системи управління фінансами.

Інформація як основа інформаційного забезпечення системи управління фінансами. Сутність та склад системи інформаційного забезпечення. Фінансова звітність.

Додаткові питання:

1. Які фактори впливають на гнучкість і адаптивність моделі стратегічного фінансового менеджменту?
2. З чим пов'язані відмінності фінансового управління в різних організаційно-правових формах підприємства?
3. Назвіть та охарактеризуйте складові елементи тактики фінансового менеджменту.
4. Принципи складання фінансового звіту.
5. Проаналізуйте правове забезпечення фінансового менеджменту.

Теми рефератів:

1. Бухгалтерська та фінансова звітність.
2. Довідково-аналітична інформація.
3. Правові механізми регулювання управління підприємницької діяльності в Україні.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyyj-menedzhment.pdf>

Тема № 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства**Семінарське заняття: Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства**

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 0 годин;

Заочна форма навчання – 0 годин.

Навчальні питання:

1. Необхідність і сутність визначення часової вартості грошей.
2. Основи оцінювання вартості грошей у часі.
3. Визначення майбутньої вартості грошей.
4. Визначення теперішньої вартості грошей.
5. Залучені ресурси підприємства.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Необхідність і сутність визначення часової вартості грошей.
Концепція вартості грошей у часі. Причини втрати вартості грошей у часі.

2. Основи оцінювання вартості грошей у часі.

Часова вартість грошей. Оцінка вартості грошей за простими процентами.
Оцінка вартості грошей за складними процентами.

3. Визначення майбутньої вартості грошей.

Сутність визначення майбутньої вартості грошей у часі, основні поняття.
Оцінка майбутньої вартості звичайного анuitету.

4. Визначення теперішньої вартості грошей.

Приділити увагу поняттю «дисконтування» — визначення поточної (теперішньої вартості грошей). Оцінка теперішньої вартості (дисконтування) майбутніх грошових. Анuitет.

5. Залучені ресурси підприємства.

Охарактеризувати основні залучені ресурси підприємства: довгостроковий позиковий капітал – довгострокові кредити банків, довгострокові позикові кошти; короткостроковий позиковий капітал – короткострокові кредити банків, короткострокові позикові кошти, кредиторська заборгованість, інші короткострокові зобов'язання. Джерела формування позикового капіталу підприємства.

Додаткові питання:

1. Охарактеризуйте моделі вартості грошей в часі.
2. Формули розрахунків вартості грошей.
3. Назвіть основні причини зміни вартості грошей у часі та теперішньої вартості анuitету.

Теми рефератів:

1. Поточний позиковий капітал.
2. Довгостроковий позиковий капітал.
3. Залучений капітал.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 4. Управління грошовими потоками на підприємстві

Семінарське заняття: Управління грошовими потоками на підприємстві

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години;

Заочна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Грошові потоки як об'єкт фінансового менеджменту.
2. Управління грошовими потоками.
3. Оптимізація грошових потоків підприємства.
4. Планування обсягів та структури грошових потоків підприємств.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Грошові потоки як об'єкт фінансового менеджменту.

Сутність грошових потоків підприємства. Класифікація видів грошових потоків підприємства. Вхідної та вихідної грошові потоки. Сутність та принципи управління грошовими потоками підприємства.

2. Управління грошовими потоками.

Сутність та принципи управління грошовими потоками підприємства. Елементи управління грошовими потоками. Основні етапи управління грошовими потоками. Планування та прогнозування грошових потоків.

3. Оптимізація грошових потоків підприємства.

Основні цілі оптимізації грошових потоків підприємства. Об'єкти оптимізації: позитивний грошовий потік; негативний грошовий потік; залишок грошових активів; чистий грошовий потік. Приділити увагу збалансованості грошових потоків в часі, охарактеризувати методи оптимізації за таких умов: вирівнювання та синхронізація. Підвищення суми чистого грошового потоку підприємства.

4. Планування обсягів та структури грошових потоків підприємств.

Основна мета та етапи планування обсягів та структури грошових потоків підприємств. Методи планування грошових потоків підприємства.

Додаткові питання:

1. Як здійснюється рух грошових коштів?
2. Чи існує взаємозв'язок між видами грошових потоків?
3. Що впливає на результати господарської діяльності підприємства?
4. Охарактеризуйте негативні наслідки дефіцитного грошового потоку.
5. Назвіть основні заходи підвищення суми чистого грошового потоку підприємства.

Теми для рефератів:

1. Вхідний та вихідний потоки.
2. Планування та прогнозування грошових потоків.
3. Фінансовий контролінг.
4. Коригування планів грошових потоків.
5. Фінансово-математичне моделювання як метод управління грошовими потоками.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 5. Управління прибутком на підприємстві**Семінарське заняття: Управління прибутком на підприємстві**

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Заочна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Зміст і задачі управління формуванням прибутку підприємства.
2. Операційний аналіз в управлінні прибутком.
3. Управління розподілом прибутку підприємства.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Зміст і задачі управління формуванням прибутку підприємства.

Система управління формуванням прибутку. Охарактеризувати зміст управління формуванням прибутку. Визначити завдання управління формуванням прибутку.

2. Операційний аналіз в управлінні прибутком.

Собівартість як узагальнюючий якісний показник діяльності підприємства. Принципи формування цінової політики. Визначити сутність фінансового левериджу. Зміст чистого прибутку.

3. Управління розподілом прибутку підприємства.

Основні етапи розподілу прибутку. Надати характеристику управлінню розподілом прибутку. Методи розподілу й використання чистого прибутку. Нарахування й сплати дивідендів акціонерними товариствами.

Додаткові питання:

1. Які фактори впливають на величину прибутку підприємства?
2. В чому полягає суть поняття точки беззбитковості та як визначається цей показник?
3. Яким чином визначається запас фінансової міцності підприємства?
4. Дайте визначення дивідендної політики.
5. Які чинники впливають на вироблення дивідендної політики?
6. Охарактеризуйте основні методи проведення дивідендної політики.
7. В чому полягає суть цільового планування прибутку.

Теми рефератів:

1. Цільове планування прибутку.
2. Операційний важіль.
3. Дивідендна політика.
4. Система «витрати-обсяг-прибуток».

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 6. Управління активами

Семінарське заняття: Управління активами

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Заочна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Сутність поняття активів підприємства.
2. Оборотні та необоротні активи підприємства.
3. Характеристика загальних основ управління активами підприємства.
4. Зміст і завдання управління оборотними активами.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Сутність поняття активів підприємства.

Надати характеристику активам як основним економічним ресурсам підприємства, їх сутність та види.

2. Оборотні та необоротні активи підприємства.

Охарактеризувати основні поняття аналізу активів підприємства: запаси, власні, позикові та залучені кошти. Управління оборотними активами. Сутність необоротних активів підприємства, їх види. Визначити та охарактеризувати інші необоротні активи, до яких належать: незавершене будівництво; довгострокові фінансові інвестиції; інші фінансові інвестиції; довгострокова фінансова заборгованість; відстрочені податкові кредити.

3. Характеристика загальних основ управління активами підприємства.

Формування активів підприємства. Оцінка результатів оптимізації співвідношення оборотних і необоротних активів за допомогою показника-коефіцієнта маневрування активів, що розраховується за відповідною формулою. Надати характеристику методам оцінки вартості сукупних активів підприємства як цілісного майнового комплексу.

4. Зміст і завдання управління оборотними активами.

Сутність та види оборотних активів. Особливості управління оборотними активами підприємства. Стадії руху оборотних активів в розрізі етапів операційного циклу. Визначити основні формули розрахунків операційного та виробничого циклів. Охарактеризувати підходи до формування оборотних активів підприємства — консервативний, поміркований і агресивний.

Додаткові питання:

1. На яких етапах розвитку підприємства формуються його активи?
2. В чому полягає зміст політики формування активів підприємства?
3. Як визначається потреба в необоротних, оборотних матеріальних та

грошових активах на етапі створення підприємства?

4. Які різновиди ринкового методу оцінювання активів?

5. У чому полягають переваги та недоліки різних методів оцінювання активів підприємства?

6. Які показники використовуються для аналізу операційних необоротних активів?

7. Визначити чинники впливу на вибір джерела фінансування операційних необоротних активів.

Теми рефератів:

1. Політика формування активів.

2. Оцінка вартості активів.

3. Визначення потреби в активах та оптимізація їх складу.

4. Управління оновленням та фінансуванням необоротних активів.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>

2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.

3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 7. Вартість та оптимізація структури капіталу

Семінарське заняття: Вартість та оптимізація структури капіталу

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Капітал, його сутність та складові.

2. Сутність та задачі управління капіталом підприємств.

3. Фактори, які впливають на вартість підприємства.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Капітал, його сутність та складові.

Основні характеристики та види капіталу. Визначити вартість капіталу (загальна сума коштів, яку треба сплатити за використання певної суми фінансових ресурсів) та основні формули розрахунків.

2. Сутність та задачі управління капіталом підприємств.

Охарактеризувати управління капіталом підприємства: статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал. Визначити способи фінансування підприємства: за рахунок власних коштів. Процес формування політики залучення підприємством позикових засобів.

3. Фактори, які впливають на вартість підприємства.

Охарактеризувати основні фактори, які впливають на вартість підприємства: ринкова кон'юнктура; майбутні вигоди від володіння оцінюваним підприємством; витрати на створення аналогічних підприємств; ризик втрати доходів; ступінь контролю над підприємством і ступенем ліквідності активів; ліквідність підприємства.

Додаткові питання:

1. Як визначити вартість капіталу, сформованого з різних джерел?
2. Що відображає показник середньозваженої вартості капіталу?
3. У чому полягає ефект фінансового левериджу?
4. Які фактори впливають на фінансову структуру капіталу підприємства?
5. Яким чином структура капіталу впливає на ринкову вартість підприємства?
6. Які принципи раціонального управління фінансовою структурою капіталу?

Теми рефератів:

1. Оцінка вартості капіталу.
2. Фінансовий важіль (леверидж).
3. Оптимізація структури капіталу.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.

3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 8. Дивідендна політика. Управління цінними паперами

Семінарське заняття: Дивідендна політика. Управління цінними паперами

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Сутність дивідендної політики.
2. Економічна сутність цінних паперів.
3. Інструментарій фондового ринку.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Сутність дивідендної політики.

Поняття дивідендної політики. Сутність оптимальної дивідендної політики. Основні формули розрахунків: рівень дохідності акцій характеризує розмір доходу, отриманий акціонерами на кожну гривню, вкладену в акції; ставка доходу на оплачений капітал і визначається за формулою; коефіцієнт цінності акцій, що розраховується діленням ринкової ціни однієї акції на дивіденд на одну просту акцію; коефіцієнт співвідношення ціни та доходу на акцію (Кц/д).

2. Економічна сутність цінних паперів.

Надати характеристику поняттю цінних паперів, їх ознаки та функції.

3. Інструментарій фондового ринку.

Охарактеризувати фондовий ринок нашої держави. Структура фінансового ринку. Ринок цінних паперів як особливий сегмент фінансового ринку.

Додаткові питання:

1. Як впливають показники дивідендної політики на діяльність підприємства?
2. Який зв'язок між дивідендною політикою та самофінансуванням підприємства?
3. У чому полягають функції цінних паперів та функції ринку цінних паперів?
4. Охарактеризуйте види цінних паперів.
5. Назвіть необхідність фондового ринку.

6. Чи будь-який грошовий документ має статус цінного паперу?
7. Що необхідно для забезпечення достатньої прозорості фондового ринку?

Теми рефератів:

1. Основні цінні папери.
2. Похідні цінні папери.
3. Структура сучасного фінансового ринку.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 9. Управління фінансовими ризиками

Семінарське заняття: Управління фінансовими ризиками

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємства.
2. Зміст управління фінансовими ризиками.
3. Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємства.

Поняття та види фінансових ризиків: інвестиційний, інфляційний, відсотковий, валютний, депозитний, кредитний, податковий, ринковий та інші види ризиків.

2. Зміст управління фінансовими ризиками.

Кожне підприємство в умовах ринку вступає в систему фінансових відносин з різними суб'єктами: державними органами при сплаті податків, зборів і інших обов'язкових платежів, установами фінансової інфраструктури, з іншими господарськими суб'єктами, засновниками, акціонерами, персоналом та ін., що обумовлює обізнаність у принципах та заходах управління фінансовими ризиками.

3. Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків.

Система внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків передбачає використання наступних основних методів, які необхідно охарактеризувати при відповіді на зазначене питання.

Додаткові питання:

1. Які основні фінансові ризики підприємства?
2. Які причини виникнення фінансових ризиків підприємства?
3. Які існують заходи попередження виникнення фінансових ризиків?
4. У чому полягають особливості політики управління фінансовими ризиками?
5. Склад системи фінансових нормативів, що забезпечують лімітування концентрації ризиків.
6. Назвіть механізми хеджування фінансових ризиків.

Теми рефератів:

1. Систематичний та несистематичний ризик.
2. Прогнозування як основний захід попередження виникнення фінансових ризиків на підприємстві.
3. Лімітування концентрації ризику.
4. Хеджування.
5. Диверсифікованість.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 10. Управління інвестиціями

Семінарське заняття: Управління інвестиціями

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Економічна сутність і форми інвестицій.
2. Управління фінансовими інвестиціями.
3. Методи оцінки інвестиційних проектів.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Економічна сутність і форми інвестицій.

Визначення сутності інвестицій. Охарактеризувати основні види інвестицій: фінансові, реальні тощо. Визначити основні поняття інвестиційної діяльності: інноваційна форма інвестицій, інвестиційний цикл, фінансування інвестицій. Основні елементи інвестиційної поведінки.

2. Управління фінансовими інвестиціями.

Поточний стан економіки визначається діяльністю господарюючих суб'єктів, майбутній — обсягами інвестицій у виробництво, тому виникає необхідність у характеристиці процесу управління фінансовими інвестиціями (принципи, об'єкт, суб'єкт інвестиційної діяльності) при відповіді на зазначене питання.

3. Методи оцінки інвестиційних проектів.

Сучасній економічній теорії та практиці відомо чимало методів оцінки інвестиційних проектів, які умовно можна поділити на дві групи: статистичні та динамічні, на які необхідно звернути увагу при відповіді на питання.

Додаткові питання:

1. Яка мета і завдання управління фінансовими інвестиціями?
2. Назвіть етапи формування політики управління фінансовими інвестиціями.
3. Охарактеризуйте форми фінансових інвестицій.
4. Чим характеризується інвестиційна активність підприємств?
5. Охарактеризуйте етапи формування управління реальним інвестуванням.
6. Що покладено в основу оцінювання ефективності інвестиційних проектів?
7. Назвіть основну умову прийнятності інвестиційного проекту.
8. Які внутрішні фактори необхідно врахувати при розробці інвестиційної

політики підприємств.

Теми рефератів:

1. Методи оцінки ефективності майнових та боргових фінансових інструментів.
2. Портфель фінансових інвестицій.
3. Суть «портфельної теорії».
4. Бізнес-план інвестиційного проекту.
5. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів.
6. Ставка дисконту в розрахунках дисконтованих показників.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 11. Антикризове фінансове управління підприємством

Семінарське заняття: Антикризове фінансове управління підприємством

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств.
2. Антикризове фінансове управління підприємством.
3. Прогнозування банкрутства підприємства.
4. Реструктуризація підприємства в системі фінансового управління.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств.
Банкрутство підприємств– основна фінансова криза підприємств, це нове

явище в сучасній українській економіці, при відповіді на питання необхідно звернути увагу на сутність та види фінансових криз підприємства.

2. Антикризове фінансове управління підприємством.

При відповіді на зазначене питання необхідно приділити увагу сутності та основним етапам антикризового фінансового управління підприємством.

3. Прогнозування банкрутства підприємства.

При відповіді на зазначене питання увага зосереджується на моделі «розрахунок Z-показника». Модель прогнозування банкрутства, розроблена американським економістом Е. Альтманом є класичною в своїй сфері, оскільки її включено до більшості західних підручників присвячених фінансовому прогнозуванню та оцінці кредитоспроможності підприємств.

4. Реструктуризація підприємства в системі фінансового управління.

Охарактеризувати реструктуризацію підприємства та її основні форми. При відповіді необхідно також зазначити та надати характеристику основних заходів у рамках реструктуризації активів: продаж частини основних засобів;

продаж зайвого обладнання, запасів сировини та матеріалів тощо; продаж окремих підрозділів підприємства; продаж окремих підрозділів підприємства; зворотний лізинг; реалізація окремих видів фінансових вкладень; рефінансування дебіторської заборгованості.

Додаткові питання:

1. Якими є основні ознаки ймовірності банкрутства?
2. Які допоміжні ознаки свідчать політики про імовірність банкрутства?
3. У чому полягає суть політики антикризового управління?
4. На якому етапі реалізації політики антикризового управління здійснюється діагностика ймовірності банкрутства?
5. За яких умов підприємство можна вважати неплатоспроможним?
6. У чому полягає суть оперативного та тактичного механізм фінансової стабілізації?
7. Що означає термін «санація»?

Теми рефератів:

1. Діагностика ймовірності банкрутства.
2. Внутрішні механізми фінансової стабілізації.
3. Санація та механізм її застосування.
4. Принцип відсікання зайвого.
5. Оперативний та тактичний механізм фінансової стабілізації.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>

2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.

3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Тема № 12. Фінансове прогнозування та планування

Семінарське заняття: Фінансове прогнозування та планування

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Сутність та цілі фінансового планування.
2. Сутність та система прогнозування фінансової діяльності.
3. Оперативне фінансове планування.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми: В ході проведення семінарського заняття студенти мають засвоїти наступні питання теми.

1. Сутність та цілі фінансового планування.

При відповіді на зазначене питання необхідно надати визначення фінансового планування (це процес розробки системи фінансових планів і бюджетів по забезпеченню функціонування і розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності в наступному періоді), охарактеризувати систему та етапи фінансового планування.

2. Сутність та система прогнозування фінансової діяльності.

При відповіді на зазначене питання необхідно приділити увагу сутності та основним етапам, формам та принципам прогнозування фінансової діяльності.

3. Оперативне фінансове планування.

Оперативне фінансове планування необхідне підприємству для контролю за фактичним надходженням коштів на поточний рахунок, витрачанням коштів у процесі господарської діяльності, виконання поточного фінансового плану, тому при відповіді на зазначене питання необхідно приділити увагу основним термінам, які пов'язані з бюджетною діяльністю.

Додаткові питання:

1. У чому полягає необхідність фінансового планування?
2. Визначте значення фінансового прогнозування для діяльності

підприємства.

3. У чому полягає суть поточного фінансового плану?
4. Назвіть етапи визначення стратегії підприємства.

Теми рефератів:

1. Методи фінансового планування.
2. Методи фінансового прогнозування.
3. План доходів і видатків.
4. Прогнозний баланс.
5. Бюджетування: поняття та сутність.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
2. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

3. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> (дата звернення: 16.06.2023).
3. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. С. Лапіна, О. М. Гончаренко, Г. О. Величко та ін.; за ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/9033/1/%d0%a4%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%b5%d0%b4%d0%b6%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82.pdf>
4. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
5. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк, М. Д. Білик та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид.,

перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf>

Додаткова

1. Жорнокуй Ю.М. Інвестиційне право. Підручник / Жорнокуй Ю.М. – Харків. Видавництво «Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив», 2011. – 192 с.
2. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
3. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Васьківська К. В., Сич О. А. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%A4%D0%9C-30.pdf>
4. Фінансовий менеджмент: підручник / Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. / за ред. Кнейслер О. В. – Тернопіль: Економічна думка, 2018. – 482 с. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37232/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80.pdf>
5. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук та ін. – Житомир : ЖНАЕУ, 2018. – 320 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/9657/3/Finansoviy_menedzment_2018_320.pdf

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інституційний Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ [Електронний ресурс] – URL: <http://dSPACE.univd.edu.ua/xmlui/>
2. Офіційний сайт Президента України. [Електронний ресурс] – URL: <https://www.president.gov.ua/ru>
3. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: www.rada.gov.ua
4. Офіційний сайт Національного Інституту стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://niss.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232